

Gifei vergroot de druk op Rutte II

Fipronil

In het demissionaire kabinet lopen de spanningen op over het 'fipronilschandaal'. Want wie is er verantwoordelijk?

- Hugo Logtenberg
- Thijs Niemantsverdriet

8 augustus 2017 om 21:42

Een **onderzoeker test eieren** op fipronilbesmetting. De NVWA werd in juni al op het gebruik van de pesticide door een Barnevelds bedrijf gewezen. foto Marcel Kusch / AFP

De vraag of de gedwongen partnerkeuze van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie tot een huwelijk gaat leiden, is niet de enige prangende vraag bij de herstart van de onderhandelingen vandaag. Op de achtergrond speelt nog een andere: hoe lang houdt het demissionaire kabinet van VVD en PvdA nog stand? De twee partijen raken sinds de genadeloze afstraffing van de sociaaldemocraten bij de verkiezingen in maart steeds meer van elkaar vervreemd.

De nieuwste breuklijn: het 'fipronilschandaal', dat behalve de pluimveesector ook het demissionaire kabinet van VVD en PvdA raakt. Politiek verantwoordelijk, nu de volksgezondheid centraal staat door de aangetroffen gifeieren, is minister Edith Schippers (VVD). Maar verantwoordelijk voor de voedselveiligheid is staatssecretaris van Economische Zaken Martijn van Dam (PvdA). Simpel gezegd: Van Dam gaat over de kip en het (vergiftigde) ei, Schippers over de mensen die ze opeten.

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) waakt, onder de politieke verantwoordelijkheid van de PvdA'er, over de voedselveiligheid. Een belangrijke taak in tijden dat

het consumentenvertrouwen al vaker op de proef is gesteld, onder meer door schandalen met paardenvlees.

Een miljoen kippen

Van Dam zei in mei 2016 nog: „In Nederland is het voedsel veiliger dan ooit. Maar het vertrouwen is lager dan ooit.” Om daar aan toe te voegen: „Dat moet ik me aantrekken.” De vraag is, nu naar verwachting ruim een miljoen kippen zullen moeten worden afgemaakt, of Van Dam en ‘zijn’ NVWA zich het ‘fipronilschandaal’ op tijd hebben aangetrokken.

De NVWA werd al in juni gewezen op de verboden werkwijze van het reinigingsbedrijf ChickFriend. Desondanks kon het bedrijf uit Barneveld nog weken doorgaan met zijn werkwijze met het verboden insecticide fipronil. Daarvoor kan de toezichthouder mogelijk bestuursrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

Lees ook: Hoe herken ik een besmet ei? [En negen andere vragen](#)

In de consternatie die na de ontdekking van de besmette eieren ontstond, stuurde toezichthouder NVWA vorige week dinsdag één van haar topmensen naar de actualiteitenrubriek *Nieuwsuur*. De man ging in de fout door alle eieren verdacht te verklaren: „Als iemand zegt ‘tot zondag kan ik leven zonder ei’, zou ik dat aanraden.” Een advies dat een dag later alweer moest worden ingetrokken, tot grote ergernis van de toch al kwetsbare kippenboeren. Hoogleraar Toxicologie Martin van den Berg reageerde op de uitspraak op de site van de Universiteit Utrecht: „Dat was duidelijk te kort door de bocht en ondoordacht.”

Een pijnlijk oordeel voor Van Dam, temeer hij zelf nog op vakantie was op het moment van de gewraakte uitspraak. De NVWA (2.580 medewerkers) geldt als een van de meest kwetsbare ambtelijke organisaties van Den Haag. Een „zorgenkind”, volgens verschillende Kamerleden. Tjeerd de Groot (D66), „al jaren”.

Ongevallenlijst

Het is niet de eerste keer dat de spanning in het demissionaire kabinet oploopt. Vicepremier Lodewijk Asscher zette de kabinetsverhoudingen eerder al op scherp. In zijn nieuwe rol als fractievoorzitter van de PvdA eist hij dat met de komende begroting de lerarensalarissen omhoog gaan. Anders zoekt de VVD het maar alleen uit.

Ook het verleden kent verschillende voorbeelden van kabinetten die na verkiezingen alsnog in de problemen kwamen. Het kabinet Balkenende III van CDA en VVD kreeg in demissionaire status te maken met een door de Tweede Kamer afgedwongen ‘kinderpardon’. Dat weigerde minister Rita Verdonk (Vreemdelingenzaken, VVD) uit te voeren. Het gevolg: politieke chaos.

Voor het uitgeregeerde kabinet van VVD en PvdA dreigen, door Asschers eis en het eierschandaal, zware laatste maanden. En hoe langer de formatie duurt, hoe groter de kans op nieuwe ongelukken.

Martijn van Dam maakt de afloop sowieso niet meer mee als staatssecretaris. Hij kondigde begin juli aan op 1 september te vertrekken naar de Nederlandse Publieke Omroep. Vanaf dat moment zijn

de kippen en de al dan niet vergiftigde eieren de verantwoordelijkheid van minister Henk Kamp (Economische Zaken, VVD).

EU pas na een maand ingelicht

Ook in België werden eieren met fipronil aangetroffen. De Belgische autoriteiten hebben de EU daarvan pas na ongeveer een maand op de hoogte gesteld. De Belgische tegenhanger van de NVWA wist al vanaf juni van de vonst af, zo zei een woordvoerder van de Europese Commissie dinsdag. EU-richtlijnen verplichten om eventuele gezondheidsrisico's „direct” te melden.

In Nederland gaat de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) naar aanleiding van het fipronilschandaal een onderzoek starten. De OVV wil weten waarom het middel niet eerder is opgemerkt en welke rol de pluimveesector, de toezichthouder en de overheid hebben gespeeld.